

Η ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ

ΜΑΘΗΜΑ 2

Δύο μονοπάτια σοφίας

Σημειώσεις

I. Εισαγωγή

Ο σκοπός του Ιάκωβου: ο Ιάκωβος καλεί τους αναγνώστες της επιστολής του να ζητήσουν σοφία από το Θεό, ώστε να έχουν χαρά μέσα στις δοκιμασίες.

Ο Ιάκωβος αναφέρθηκε στα μονοπάτια της σοφίας και καλεί τους αναγνώστες του να τα ακολουθήσουν σε 1:2-18 και 3:13-18.

Μονοπάτια σοφίας η διάκριση των οποίων συνήθως είναι η κοινή πρακτική στην Ιουδαϊκή παράδοση:

- « Η Στοχαστική σοφία» (σε βιβλία όπως το βιβλίο του Ιώβ και του Εκκλησιαστή) - ανιχνεύσουν τους σκοπούς του Θεού
- «Η Πρακτική σοφία» (στο βιβλίο των Παροιμιών) - για να δώσει συμβουλές και οδηγίες για την καθημερινή ζωή

II. Στοχαστική Σοφία

A. Ανάγκη Για Στοχαστική Σοφία

Οι αναγνώστες της επιστολής του Ιάκωβου αποτελούνταν κατά κύριο λόγο από Ιουδαίους Χριστιανούς, οι οποίοι είχαν αναγκαστεί να εγκαταλείψουν την Ιερουσαλήμ, εξαιτίας ενός μεγάλου διωγμού.

Ο Ιάκωβος έγραψε αυτή την επιστολή για να βοηθήσει να αντιμετωπίσουν την αποθάρρυνση και τη σύγχυση που αισθάνονταν (1:2).

1. Προκλήσεις εξαιτίας δοκιμασιών

Ο Ιάκωβος χρησιμοποιεί τη λέξη πειρασμοί:

- Πειρασμός – «δοκιμασία», «πειρασμός», «δοκιμή»
- Πειράζω – «υποβάλω σε έλεγχο», «πειράζω», «δοκιμάζω»

Οι αναγνώστες του Ιάκωβου αντιμετώπιζαν δύσκολες δοκιμασίες και αυτές οι δοκιμασίες έφεραν πειρασμούς που είχαν σκοπό να δοκιμάσουν την πίστη τους.

Δύσκολες συνθήκες είναι:

- δοκιμασίες που απαιτούν υπομονή και επιμονή
- πειρασμοί που μας ωθούν να αντιδράσουμε με αρνητικό ή αμαρτωλό τρόπο.
- δοκιμασίες από τον Θεό

2. Πολλά είδη δοκιμασιών

Ο Ιάκωβος αναγράφει την αναστάτωση και τις αντιπαραθέσεις ανάμεσα σε πλούσιους και φτωχούς πιστούς στην πρώτη εκκλησία.

- Φτωχοί πιστοί

Πολλοί στην πρώτη εκκλησία ήταν φτωχοί (Πράξεις 2–6):

- «οι ταπεινοί» - χαμηλής κοινωνικής κατάστασης (1:9; 4:6)
- «οι φτωχοί» - σε κακή οικονομική κατάσταση (2:2, 3, 5, 6)
- «ορφανά και χήρες» (1:27)
- αυτούς που φορούσαν «βρώμικα παλιά ρούχα» (2:2)

- ο αυτοί που «δεν έχουν ρούχα να ντυθούν και στερούνται το καθημερινό τους φαγητό». (2:15)

Προκλήσεις που αντιμετώπιζαν οι φτωχοί:

- ο υποβιβάζει του εαυτό τους(1:9)
- ο να καταριούνται τους άλλους (3:9)
- ο φαρμακερό φθόνο και εριστικές τάσεις (3:14)
- ο εμπλοκή σε έριδες και διαμάχες μέσα στην εκκλησία (4:1)
- ο ανυπόμονοι (5:7)

- Οι πλούσιοι πιστοί

Κάποιοι είχαν αρκετό πλούτο ώστε να μπορούν να φροντίζουν τους φτωχούς αδελφούς τους (Πράξεις 2-6):

- ο αναφέρεται με τη λέξη «οι πλούσιοι» - ανώτερη τάξη της κοινωνίας (1:10; 2:6; 5:1)
- ο να πηγαίνουν τους φτωχούς στα δικαστήρια (2:6)
- ο έκαναν συχνά επαγγελματικά ταξίδια για να κερδίζουν χρήματα(4:13)
- ο καυχιόντουσαν για τα ακριβά τους ρούχα, το χρυσάφι και το ασήμι τους (5:2-3)
- ο ζούσαν «με απολαύσεις και σπατάλες» (5:5)

Οι πλούσιοι έπεφταν συχνά στον πειρασμό να:

- ο υπερηφανεύονται (1:10)
- ο να μείνουν αμόλυντοι από τον κόσμο (1:27)
- ο βλάσφημοί, δίνοντας ψευδή μαρτυρία στο δικαστήριο (2:7)
- ο δεν έκαναν ουσιαστικά τίποτα για τους φτωχούς (2:16)
- ο καταριόντουσαν τους άλλους (3:9)
- ο φαρμακερό φθόνο και εριστικές τάσεις (3:14)
- ο εμπλέκονταν σε έριδες και διαμάχες(4:1)
- ο ζούσαν εντελώς ανεξάρτητοι από τον Θεό (4:13-16)

B. Καθοδήγηση Για Απόκτηση Στοχαστικής Σοφίας

Γιατί πρέπει να ξέρετε ότι μέσα από τη δοκιμασία της πίστεώς σας γεννιέται υπομονή. Η υπομονή σας όμως πρέπει να κρατήσει ως το τέλος, για να γίνετε τέλειοι και ολοκληρωμένοι και να μην υστερείτε σε τίποτε. (Ιάκωβος 1:3-4)

1. Δοκιμασία της πίστης

Ο Ιάκωβος χρησιμοποιείται τον όρο (δοκίμιον), δηλαδή ένας τρόπος να αποδείξει την γνησιότητα της πίστης τους.

Καθώς ο Θεός αλληλεπιδρά με τον λαό μέσα στην ιστορία συχνά χρησιμοποιεί τις δυσκολίες για να αποδείξει και ουσιαστικά να εκθέσει αυτό που βρίσκεται στην καρδιά μας (π.χ. Δευτερονόμιο 8:2)

2. Υπομονή

Ο Ιάκωβος έγραψε ότι οι δοκιμασίες παράγουν υπομονή, που σημαίνει «αντέχω κάτω από πίεση και δυσκολίες».

Η διδασκαλία της Καινής Διαθήκης για τη χριστιανική υπομονή έχει δύο όψεις:

- Το δώρο της χάρις – οι Χριστιανοί μπορούν να αντέξουν επειδή το Άγιο Πνεύμα μας δίνει τη δύναμη να περπατάμε με πιστή υπακοή (Ρωμαίους 6:1-14)
- Απαραίτητη προϋπόθεση - εκείνοι που άσκησαν πίστη με σκοπό τη σωτηρία τους, κατ' ανάγκη θα επιμείνουν στην πίστη τους (προς Κολοσσαείς 1:22-23).

3. Ωριμότητα

Ωριμότητα είναι το αποτέλεσμα των δοκιμασιών (1:4).

«Πληρότητα» ή την «έλλειψη με σκοπό» να μας διδάξει ότι μπορούμε να φθάσουμε στην ηθική τελειότητα σ' αυτή τη ζωή (πρβλ.Α' Ιωάννου 1:8).

Αν συνεχίσουμε να αυξανόμαστε σε υπακοή προς το Θεό, όταν έρθει ο Χριστός, δε θα υπάρχει κάτι που θα λείπει από τη ζωή μας που να μας καθιστά ακατάλληλους.

4. Ανταμοιβή

Ο Ιάκωβος έδειξε ότι, στο τέλος αυτής της διαδικασίας, θα υπήρχε μεγάλη ανταμοιβή (1:12)

Κάθε δοκιμασία ήταν ένα δώρο από τον Θεό, σχεδιασμένο για το αιώνιο καλό τους.

Γ. Πίστη & Στοχαστική Σοφία

Αν χρειαζόμαστε σοφία για να καταλάβουμε τους σκοπούς του Θεού που συχνά κρύβονται μέσα στις δοκιμασίες, πρέπει να «τη ζητήσουμε από τον Θεό» (1:5).

Όταν προσευχόμαστε για σοφία, να το κάνουμε με πίστη στον Θεό διαφορετικά, θα είμαστε, δίγνωνμοι και άστατοι (1:6-8).

Το να ζητά κανείς «με πίστη», σήμαινε να έχει εμπιστοσύνη στον Θεό. Το να είμαστε δίγνωνμοι σημαίνει ότι είμαστε σε μια κατάσταση ανταρσίας ενάντια στο Θεό.

Δίγνωνμοι άνθρωποι:

- αμαρτωλοί που πρέπει να εξαγνίσουν τις καρδιές τους(4:8-9)

- ουσιαστικά αρνούνται την αγαθότητα του Θεού
- κατηγορούσαν τον Θεό για τις αποτυχίες τους
- θεωρούσαν ότι ο Θεός τους έστελνε δοκιμασίες, άρα πρέπει να ήταν κακός, γιατί τους έβαζε στον πειρασμό να αμαρτάνουν

Ο Ιάκωβος επέμεινε ότι ο Θεός δεν βάζει σε πειρασμό κανέναν (1:13-14)

Όπως στο βιβλίο του Ιώβ, ο Θεός έχει τον έλεγχο των δοκιμασιών και των πειρασμών αλλά ο σατανάς, και όχι ο Θεός χρησιμοποίησε τις δοκιμασίες του Ιώβ για να τον φέρει στον πειρασμό να αμαρτήσει.

Αν προσευχόμαστε για σοφία ασκώντας πίστη και δεν είμαστε δίγνωμοι, επιβεβαιώνουμε την καλοσύνη του Θεού. (1:17)

Ο Θεός δίνει μόνο «καλά» και «τέλεια» δώρα, έτσι, ο σκοπός Του για τις δοκιμασίες μας είναι πάντοτε καλός και τέλειος.

III. Πρακτική Σοφία

A. Ανάγκη για πρακτική σοφία

Ο Ιάκωβος δίνει έμφαση στην ανάγκη της εφαρμογής της σοφίας στην καθημερινή ζωή (3:13-18).

Αν οι αναγνώστες της επιστολής τού Ιακώβου ισχυρίζονταν ότι ήταν «σοφοί και συνετοί» θα έδειχναν τα έργα της καλής τους διαγωγής (3:13).

Οι σωστές πράξεις, αλλά και η σωστή πνευματική προσέγγιση είναι εξίσου σημαντικά για την πρακτική σοφία.

1. Επίγεια σοφία

Πολλοί στην εκκλησία φιλοξενούσαν στην καρδιά τους «φθόνο και εριστική διάθεση και δικαιολογούσαν τη συμπεριφορά τους αποκαλώντας την «σοφία». (3:14-16).

Οι διαμάχες ανάμεσα στους πλούσιους και τους φτωχούς την εποχή του Ιακώβου, προκαλούσαν μεγάλα προβλήματα στις εκκλησίες:

- Οι φτωχοί ένοιωθαν απόλυτα δικαιωμένοι, ακόμη και σοφοί, όταν αισθάνονταν φθόνο για τους πλούσιους.
- Οι πλούσιοι αισθάνονταν κι αυτοί απόλυτα δικαιωμένοι, ακόμη και σοφοί, όταν συμπεριφέρονταν με ατομισμό.

Για τον Ιάκωβο, αυτό το είδος σοφίας ήταν γήινο, δαιμονικό, μη πνευματικό και οδηγούσε σε «αναταραχή και κάθε είδους κακή συμπεριφορά» (3:14-16).

Αυτή η καταστροφή στην εκκλησία οδήγησε τον Ιάκωβο να τους τονίζει με κάθε τρόπο ότι είχαν ανάγκη πρακτικής σοφίας.

2. Ουράνια σοφία

Η σοφία που έρχεται από τον ουρανό, είναι σοφία που έρχεται από τον Θεό (3:17).

Η ουράνια σοφία είναι:

- Ειρηνική
- Αγαθή
- Πειστική
- Γεμάτη ευσπλαχνία και καλούς καρπούς
- Αμερόληπτη
- Ειλικρινής

Όλες αυτές οι πράξεις και συμπεριφορές πηγάζουν από μια ειλικρινή αφοσίωση στον Χριστό.

Οι φτωχοί και οι πλούσιοι μέσα στην εκκλησία θα έπαιρναν μια μεγάλη ανταμοιβή αν επιδίωκαν να φέρουν ειρήνη ανάμεσα στους πιστούς (Ιάκωβος 3:18, Ματθαίος 5:9)

B. Καθοδήγηση για εφαρμογή πρακτικής σοφίας

1. Διαχρονικό κύρος τού Νόμου τού Θεού

Γνωρίζουμε ότι η σωτηρία είναι κατά χάρη μέσω της πίστης και όχι μέσω των έργων.

Εφαρμόζουμε τον Νόμο του Θεού με τρόπο που ο Χριστός και οι απόστολοί Του μας δίδαξαν να τον εφαρμόζουμε στη σημερινή εποχή, της Καινής Διαθήκης.

Ο Ιάκωβος δίνει έμφαση στην «τρίτη χρήση του Νόμου»- ακολουθώντας τον Νόμο ως μια έκφραση ευγνωμοσύνης για τα ελέη που μας έχει δείξει ο Θεός εν Χριστώ.

Ο Ιάκωβος περιγράφει τον Νόμο τού Θεού:

α. Ο Νόμος που ελευθερώνει

Ο νόμος μάς ελευθερώνει από τα δεσμά της αμαρτίας και τις καταστροφικές της συνέπειες της (Ιακώβου 1:25, 2:12· Ιωάννης 8:32).

β. Ο βασιλικός Νόμος

Ο νόμος του Θεού ήταν στην ουσία το βασιλικό του διάταγμα και απευθύνονταν στο λαό Του, τους πολίτες δηλαδή της βασιλείας Του.

Ο νόμος του Θεού δεν είναι κάτι που αντιμετωπίζετε με επιπολαιότητα, δεν είναι κάτι που μπορεί κανείς να ακολουθεί ή να μην ακολουθεί «κατά βούληση» (2:8-10).

Ο νόμος του Θεού αποτελεί τη βάση της πρακτικής σοφίας και φέρνει ελευθερία σε όλους όσους ειλικρινά επιζητούν να τηρήσουν όλες του τις βασιλικές διατάξεις.

2. Προτεραιότητες τού Νόμου τού Θεού

Ο Ιησούς προσδιόρισε τις δύο σημαντικότερες εντολές (Ματθαίος 22:34-40):

- να αγαπούμε τον Θεό (Δευτερονόμιο 6:5) - η πιο σημαντική εντολή που πρέπει να
- η αγάπη προς τον πλησίον – (Λευιτικό 19:18) – ο «βασιλικός Νόμος» (Γαλάτας 5:14, Ιάκωβος 2:8-10)

Ο νόμος του Θεού δίνει προτεραιότητα στην αγάπη του ενός προς τον άλλο, εντολή που έρχεται δεύτερη σε σπουδαιότητα μόνο μετά την αγάπη μας προς τον Θεό (1:27).

Η αγάπη για τον πλησίον ισχύει τόσο για τους φτωχούς όσο και για τους πλούσιους:

- να χρησιμοποιούμε τη γλώσσα μας ως όργανο ευλογίας
- «να είναι πρόθυμοι στο να ακούνε, να μη βιάζονται να μιλάνε και να μην βιάζονται να οργίζονται». (1:19)
- οι διαμάχες και οι συκοφαντίες και φιλονικίες δεν θα πρέπει να υπάρχουν ανάμεσα στους ανθρώπους του Θεού. (4:1-3,11)
- «Μην αγανακτείτε, αδερφοί, ο ένας εναντίον του άλλου» (5:9)

- «να εξομολογούνται τις αμαρτίες τους ο ένας στον άλλο και να προσεύχονται ο ένας για τον άλλο» (5:16)

Για να δείξουν ουράνια σοφία, οι πιστοί θα έπρεπε να είχαν αφοσιωθεί πλήρως στον Νόμο του Θεού και να αναγνωρίσουν την προτεραιότητα της αγάπης του ενός προς τον άλλο.

Γ. Πίστη και Πρακτική Σοφία

1. Πίστη και έργα

Η πίστη που δεν συνοδεύεται από έργα, δεν έχει δύναμη να σώσει (2:14).

Το ουσιαστικό «πίστη» αλλά και το ρήμα «πιστεύω» παρουσιάζονται εκατοντάδες φορές στην Καινή Διαθήκη και έχουν κάποιες διαφορετικές έννοιες:

- απλή διανοητική αποδοχή
- προσωρινή έγκριση ή επιδοκιμασία
- «σώζουσα πίστη» - είναι μια απόλυτη εμπιστοσύνη της καρδιάς μας στο Χριστό, ως τη μόνη οδό σωτηρίας και είναι η πίστη που διαρκεί σε όλη μας τη ζωή.

Ο Ιάκωβος καλεί τους αποδέκτες της επιστολής του να εξετάσουν το είδος της πίστης που έχουν (π.χ. 2:19)

Η απλή διανοητική αποδοχή, χωρίς υπακοή, δεν είναι το είδος της πίστης που σώζει (2:26).

2. Πίστη και δικαίωση

Το ερώτημα που αφορά στη δικαίωση, ποιος δηλαδή θεωρείται δίκαιος μπροστά στο Θεό, ήταν ένα θέμα που δημιουργούσε πολλές διαμάχες, την εποχή του Ιακώβου.

Σύμφωνα με τον Ιάκωβο «ο άνθρωπος δικαιώνεται από τα έργα κι όχι μόνο από την πίστη.» (2:24).

Η άποψη του Ιάκωβου στο 2:21-24 έρχεται σε αντίθεση με αυτά που λέει ο Παύλος για το θέμα της δικαίωσης στο Γαλάτας 2:16.

Στην πραγματικότητα, ο Παύλος και ο Ιάκωβος χρησιμοποιούν το ρήμα δικαιώνω με δύο διαφορετικούς τρόπους:

- Για τον Παύλο - η λέξη «δικαίωση» αναφέρεται στην αρχική δήλωση δικαίωσης για όλους εκείνους που έχουν σώζουσα πίστη στον Χριστό, μέσω της απόδοσης σ' αυτούς της δικαιοσύνης του Χριστού.
- Για τον Ιάκωβο - ο όρος «δικαιώνω» εφαρμόζεται στην περίπτωση του ανθρώπου που έχει ομολογήσει πίστη στον Κύριο Ιησού και έχει «αποδειχτεί ότι είναι δίκαιος» ή διαφορετικά έχει «απαλλαχτεί από κάθε κατηγορία» με την επενέργεια του Αγίου Πνεύματος στη ζωή του.

Για τον Ιάκωβο, άσχετα με το τι ισχυρίζονταν οι ίδιοι για την πίστη τους, δε θα αποδεικνύονταν δίκαιοι μπροστά στον Θεό, χωρίς τα έμπρακτα και καλά έργα αγάπης (2:15-17).

IV. Επίλογος

Ερωτήσεις Ανασκόπησης

1. Γιατί το κοινό του Ιάκωβου χρειαζόταν στοχαστική σοφία; Καταγράψτε τις δοκιμασίες και τους πειρασμούς που αντιμετώπισαν τόσο οι φτωχοί όσο και οι πλούσιοι πιστοί στην εποχή του Ιακώβου.
2. Στο Ιάκωβος 1:3-4, ο Ιάκωβος περιέγραψε τις ιδέες που ήθελε να ενστερνιστεί το κοινό του. Χρησιμοποιώντας αυτό το χωρίο, εξηγήστε πώς οι δοκιμασίες της πίστης οδηγούν στην ωριμότητα.
3. Πώς το να ζητάμε σοφία από τον Θεό, απαιτεί να έχουμε πίστη;
4. Για να εξηγήσει ο Ιάκωβος, την ανάγκη της πρακτικής σοφίας, αντιπαραβάλλει την «επίγεια σοφία» με την «ουράνια σοφία». Περιγράψτε και τα δύο είδη σοφίας και τα αποτελέσματα του καθενός.
5. Μεγάλο μέρος της πρακτικής καθοδήγησης του Ιακώβου επικεντρώθηκε στην υπακοή στο νόμο του Θεού. Εξηγήστε πώς ο νόμος του Θεού είναι το πρότυπο της πρακτικής σοφίας και πώς φέρνει ελευθερία σε όλους όσοι επιδιώκουν ειλικρινά να υπακούν σε όλες τις βασιλικές του εντολές.
6. Η άποψη του Ιάκωβου για την πίστη και τα έργα είχε προκαλέσει κάποιες διαμάχες. Περιγράψτε τη διδασκαλία που είχε ο Ιάκωβος για την πίστη και τα έργα. Πώς ξέρουμε ότι ο Ιάκωβος δεν αντέκρουε τη διδασκαλία του Παύλου για τη δικαίωση;

Ερωτήσεις Εφαρμογής

1. Αντιμετωπίζετε κάποιους παρόμοιους πειρασμούς με εκείνους που αντιμετώπιζε το αρχικό κοινό του Ιάκωβου; Ποια είναι η μεγαλύτερη πρόκληση για εσάς προσωπικά; Ποια είναι η μεγαλύτερη πρόκληση για όσους βρίσκονται στο χώρο της διακονίας σας;
2. Ο Θεός συχνά, δοκιμάζει την πίστη του λαού του μέσω δοκιμασιών. Έχετε βιώσει μια συγκεκριμένη περίοδο δοκιμασιών στη ζωή σας; Πώς σας άλλαξε;
3. Υπήρξαν στιγμές που αμφισβητήσατε την καλοσύνη ή τη σοφία του Θεού; Ποιες ήταν οι συνθήκες; Πώς πέρασες εκείνες τις στιγμές απελπισίας;
4. Ο Ιάκωβος καταδικάζει την ιδέα ότι ο Θεός μας φέρνει σε πειρασμό για να αμαρτήσουμε. Πώς θα απαντούσατε σε κάποιον που κατηγορεί τον Θεό για τις αποτυχίες του;
5. Η γήινη σοφία διχάζει τον λαό του Θεού. Έχεις βιώσει ποτέ διχασμό στην εκκλησία ή στην διακονία σου; Υπάρχουν κάποιοι μέθοδοι που βρήκες να έφεραν θεραπεία στην κατάσταση;
6. Ο Ιάκωβος ισχυρίστηκε με σιγουριά ότι ο νόμος δίνει ελευθερία. Πώς μπορεί η υποχρέωση, του να ακολουθεί κάποιος το νόμο του Θεού, να παρέχει ελευθερία;
7. Σε ποια από τις δύο σημαντικότερες εντολές του Ιησού, τείνετε να εστιάζετε περισσότερο την ενέργειά σας – στο να αγαπάτε τον Θεό ή να αγαπάτε τον πλησίον όπως τον εαυτό σας; Πώς μπορείτε να τηρείτε και τις δύο με μεγαλύτερη πιστότητα;
8. Ο Ιάκωβος είπε, ότι αληθινή θρησκεία είναι «να συμπαραστέκεστε στα ορφανά και στις χήρες όταν υποφέρουν, και να διατηρείτε αγνό τον εαυτό σου από την επιρροή του αμαρτωλού κόσμου» (1:27). Τι σημαίνει αυτό για σένα; Πώς μπορούν τα λόγια του Ιάκωβου να γίνουν πράξη;
9. Τα ζητήματα περί πίστης και έργων, είναι από τα πιο προκλητικά χωρία στην επιστολή του Ιακώβου. Πιστεύετε ότι έχουν σημασία για το Θεό οι πράξεις μας;
10. Έχετε μπει ποτέ στον πειρασμό να μειώσετε την σημαντικότητα της υπακοής, λόγω της άποψης του Παύλου περί δικαίωσης; Εξηγήστε την απάντησή σας.

11. Ποιες στρατηγικές μπορεί να αναπτύξετε ώστε να σας βοηθήσουν να εξετάσετε πιστά τη ζωή σας, τόσο στην πίστη όσο και στα έργα σας; Ποιοι είναι, κάποιοι τρόποι, με τους οποίους θα μπορούσατε να μοιραστείτε τις στρατηγικές αυτές με αυτούς τους οποίους μαθητεύετε;

12. Ποιο είναι το πιο σημαντικό πράγμα που μάθατε σε αυτό το μάθημα;